

Snem Slovenskej republiky 1944

I. volebné obdobie.

11. zasadanie.

Zpráva

o 141. zasadnutí Snemu Slovenskej republiky
v Bratislave v stredu 4. októbra 1944.

Obsah:

Strana

Oznámenia predsedu:

Otvorenie zasadnutia	3
Ospravedlnenie neprítomnosti	3
Došlé nariadenia s mocou zákona	3
Rozdaná tlač	3
Prerušenie zasadnutia	19
Pokračovanie v rokovaní	19
Oznámenie predsedu o budúcom zasadnutí	21
Zakľúčenie zasadnutia	21

Program:

Vládne vyhlásenie	3
Priekročenie k rozprave	8
Reč poslanca Stanu	8
Reč poslanca Macka	18
Koniec rozpravy	19
Hlasovanie o vládnom vyhlásení	19
Prijatie vládneho vyhlásenia hlasovaním	19
1. Zpráva národohospodárskeho výboru o vládnom návrhu zákona o štatistike zahraničného obchodu	19
Reč zpravodajcu Beniaka	19
Rozprava odpadá	19
Hlasovanie o návrhu	19
Prijatie návrhu hlasovaním	19
2. Zpráva ústavnoprávneho výboru o vládnom návrhu zákona o vnútroštátnej účinnosti a vykonaní Smluvy medzi Slovenskou re- publikou a Maďarským kráľovstvom vo veci sociálneho poistenia	20
Reč zpravodajcu Dr. Tvrdeho	20
Rozprava odpadá	20
Hlasovanie o návrhu	20
Prijatie návrhu hlasovaním	20

3. Zpráva ústavnoprávneho výboru o vládnom návrhu zákona o odklade exekúcií vyprázdnením bytu	20
Reč zpravodajcu Dr. Tvrdeho	21
Rozprava odpadá	21
Hlasovanie o návrhu	21
Prijatie návrhu hlasovaním	21

Zasadnutie otvorené o 16. hod. 11. min.

Prítomní:

Podpredsedovia: Dr. Karol Mederly, Dr. Pavol Opluštil.

45 poslancov podľa listiny o prítomnosti.

Za najvyšší kontrolný dvor: predseda Štefan Šebej.

Za Sekretariát Snemu: tajomník Snemu Dr. František Foltin a ministerský radca Dr. Alexius Čelko.

Podpredseda Dr. Mederly (*cengá*):

Otváram 141. zasadnutie Snemu Slovenskej republiky a zisťujem, že Snem je schopný sa usnášať.

Ospravedlnenie neprítomnosti.

Svoju neprítomnosť ospravedlnili páni poslanci Ján Liška, Dr. František Orlický, Dr. Jozef Fundárek a Štefan Suroviak.

Došlé nariadenia s mocou zákona.

Pán predseda vlády v smysle § 44 ods. 3 Ustavy predložil Snemu tieto nariadenia s mocou zákona:

zo dňa 15. septembra 1944 č. 145 Sl. z. o úprave niektorých platových a služobných pomerov osôb konajúcich službu v brannej moci za brannej pohotovosti štátu,

zo dňa 15. septembra 1944 č. 146 Sl. z. o určení čakateľskej doby pre čakateľov na zriadenécké miesta policajných strážnych sborov,

zo dňa 15. septembra 1944 č. 147 Sl. z. o skrátení učebnej a pomocnickej doby v živnostiach viazaných preukazom spôsobilosti počas brannej pohotovosti štátu,

zo dňa 15. septembra 1944 č. 151 Sl. z. o príspevkoch štátu na uhradenie prevádzkových schodkov Slovenskej Dunajplavby, účastinnej spoločnosti, počas mimoriadnych pomerov spôsobených vojnou,

zo dňa 19. septembra 1944 č. 152 Sl. z. o zmene devizových predpisov.

Tieto nariadenia s mocou zákona pridelujem výboru ústavnoprávnemu.

Rozdaná tlač.

Na dnešnom zasadnutí sa rozdala táto tlač:

Zpráva o 136. zasadnutí Snemu.

Zpráva národohospodárskeho výboru o vládnom návrhu zákona o štatistike zahraničného obchodu.

Zpráva ústavnoprávného výboru o vládnom návrhu zákona o vnútroštátnej účinnosti a vykonaní Smluvy medzi Slovenskou republikou a Maďarským kráľovstvom vo veci sociálneho poistenia.

Zpráva ústavnoprávného výboru o vládnom návrhu zákona o odklade exekúcií vyprázdnením bytu.

Vládny návrh zákona o Štátnom observatóriu. Návrh pridelujem výboru kultúrnemu a rozpočtovému.

Oznamujem, že sa poštou rozoslala táto tlač:

Vládny návrh zákona o daňových úľavách pri usporiadaní pomerov súkromného poisťovníctva. Návrh som pridelil výboru národohospodárskemu a rozpočtovému.

Vládny návrh zákona o doplnení právnych predpisov o stannom práve a o výkone trestu smrti v stannom pokračovaní.

Podpredseda Dr. Mederly (*cengá*):

Ešte predtým, ako by sme prišli k prvému bodu programu, slovo si vyžiadať pán predseda vlády Dr. Štefan Tiso.

Dávam mu slovo.

Predseda vlády Dr. Tiso:

Slávny Snem!

Nová vláda Slovenskej republiky ujíma sa moci, keď takmer po šesťročnej štátnej samostatnosti Vodka a prezident republiky Dr. Jozef Tiso vyhlásil, že vraciame sa k 14. marcu 1939. Sú to slová muža, ktorý na čele prvej vlády a potom ako prvý prezident samostatnej Slovenskej republiky od obnovenia našej štátnosti prezieravou otcovskou starostlivosťou zasahoval do vývoja a osudu slovenského národa a jeho štátu. Tento

jeho výrok je pre nás všetkých príkazom, že sa máme dať do služieb národa a štátu takou nezištnou láskou, pevným odhodlaním, ale najmä plodnou životnosťou, ako tomu bolo vtedy, keď vzblknutá rodoláska rozšírila sa v srdciach slovenských v mohutný plameň až svätej obetavosti. Ale výrok tento je aj upozornením, že tej samej generácii, ktorá vytvorila predpoklady a potom aj uskutočnila našu národnú, štátnu samostatnosť, pripadá v týchto vážnych časoch zodpovedná úloha, postaví sa znovu do prvého radu bojovných šikov v borbe, v ktorej sa rozhodne o osude národa a jeho samostatnosti pre dlhú budúcnosť.

Sme si vedomí toho, čo tento návrat znamená. Uvedomujeme si tiež podstatný rozdiel medzi onou revolúciou s piesňou na perách a dnešným našim zápasom, ktorý vedieme s tvrdou odhodlanosťou za neporušenosť našej štátnosti proti jej záker-ným nepriateľom. A preto viac ako kedy-si, žije v nás presvedčenie, že len tvrdou, životnou skúškou, až k sebažertve siahajúcou obetavosťou získaná sloboda má trvalú hodnotu.

Smutné udalosti posledných týždňov ľahko môžu vzbudíť zdanie, akoby slovenský národ nebol srástol so svojou národnou a štátnou samostatnosťou. Ba priamo sa nanucuje mienka, akoby za šesťročnej svojej štátnosti slovenský národ bol žil zo pseudonárodovectva a ochotne opúšťal samostatnú postać, národnú česť a myšlienku slobodnej národnej budúcnosti len preto, aby sa dobrovoľne vrhnul do náručia cudzích vládcov a tým teda i do záhuby.

Musím otvorene povedať, že udalosti, ktoré takéto zdanie mohli vzbudzovať, vyvolané boli len určitou zradnou klikou doma. Táto klika, spojená so zahraničnými nepriateľmi nášho štátu, priamo pekelnou rafinovanosťou a zneužitím najsvätejších vlasteneckých citov zavedenej verejnosti, chopila sa svojho zradného die-la. Úhlavným nepriateľom nášho vzráhajúceho sa národa podarilo sa zaviesť časť slovenského vojska i civilného obyvateľstva do prúdu povstaleckého pohybu falšnými správami. Podľa týchto na Slovensko vtrhly vraj cudzie ozbrojené sily s úmyslom zničiť Slovenskú republiku, že jej prezident bol zabitý a že jeho vláda bola aretovaná. Dnes už každému musí

byť jasné, že sústavnou podzemnou propa-gandou rozduchával sa v dobromyselnom človekovi slovenskom oheň nenávisťi preto, aby sa v jej pazúroch stal poddajným nástrojom cudzích zámerov. Pôvodcovia tejto zrady nevolali ísť bojovať za nejakú slovenskú sovietskú republiku, ani za československý národ, alebo Československý štát, ale volali ho pomstiť smrť prezidenta Slovenskej republiky, k ozbrojenému povstaniu proti nastrčeným nepriateľom tejto republiky, lebo tí, čo ho zvädzali, dobre vedeli, že Slovák svoj národ a štát nezradí, ale ochotný je zaň chopiť sa zbrane.

Takouto skutočnosťou znova upevnené presvedčenie, že slovenský národ nado všetko miluje svoj štát a svoju národnú slobodu, posilňuje nás v nezlomnej viere, že i toto nešťastie, ktoré nám prichystal záker-ný nepriateľ, môžeme prekonať v prospech našej pravdy. Touto pravdou je, že čestnú a dobrú budúcnosť môžeme si zabezpečiť jedine v samostatnom Slovenskom štáte, budovanom na ideových zásadách 14. marca.

A tu sa nám vynoruje otázka, či a nakoľko je osožná rekriminácia minulosti? Áno, ale len natoľko, nakoľko ide o odstránenie spoznaného zla. Ináče musíme mať ustavične pred očami imperatív, ktorý vyviera z pozitivistických požiadavok budovateľskej činnosti. A pretože dnešnú našu ťažkú situáciu vyvolal bezohľadný záker-ný nápor na základy nášho štátu, neľakáme sa žiadnych opatrení, od ktorých si sľubujeme ozdravenie nášho štátneho života. Toto robíť nám nie že len dovoľuje morálna sila, spočívajúca v našej minulosti, ale prikazuje to neúprosná prítomnosť, v ktorej je zahalená aj naša národná a štátna budúcnosť.

Vláda si je vedomá vážnosti časov. Vie, že má konať podľa toho, ako si to vynucuje veľkosť nebezpečia. Pritom však i pri uplatňovaní potrebnej prísnosti odhodlaní sme vyvarovať sa brutality, alebo anarchie, akú praktikujú v najkrvavejšom vy-daní práve povstaleckí židobolševici. To preto, lebo nespúšťame so zreteľa mravné hodnoty, ktoré nás uchránily cez tisícročie a ktoré za šesťročnej samostatnosti nám dopomohly k nevidanému predtým národnému rozkvetu na každom poli vnútorného života a k dôstojnému vzostupu na svetové fórum. Vidíme jasne, ktoré bo-

ly sily, čo vložily vybušninu pod základy našej slobody. A keďže ich poznáme, tým väčšie bude naše odhodlanie, nastúpiť cestu, ktorá vedie k ich úplnému odstráneniu z nášho života.

Slávny Snem!

Telo i duša slovenského národa krváca. Treba pristúpiť k záchranným činom! Ťažké mravné a hmotné škody, ktoré v týchto týždňoch utrpel slovenský národ následkom slabosti, zavádzaním a zradou, môžu byť odstránené iba pevnou spolupracou všetkých rodolubov a tomuto štátu verných a povedomých Slovákov. Železná kázeň, bezpodmienečná poslušnosť, svedomité plnenie povinností, ako i účinná spolupráca obecnstva a úradov, usnadní a urýchli regeneračný postup.

Predovšetkým sa obraciame na štátne a verejné zamestnanectvo každej kategórie. Každý z nich denne si musí uvedomiť, že má slúžiť národu a nie opačne. Jeho postoj k národu a štátu musí sa vyznačovať skutkami dokázanou oddanosťou, presnou a usilovnou prácou na každom poli života, aby každý občan bol presvedčený, že štátni zamestnanci ochotne poskytujú pomoc všade tam, kde tejto pomoci treba. Zamestnancom štátu smie byť odtiaľ len ten, kto je svojmu štátu verný. Naproti tomu štát zase postará sa o to, aby takémuto zamestnancovi zaistil zaslúženú, pomerom primeranú, pevnú životnú existenciu. Pri zaisťovaní takejto existencie bude sa brať ohľad predovšetkým na nižšie a najnižšie kategórie štátneho a verejného zamestnanectva.

Vláda je rozhodnutá venovať svoju zvýšenú pozornosť zdokonaleniu už započatej sociálnej politiky. Rodina, ako základ zdravého národného a vôbec ľudského života bude v každom ohľade chránená. Zvlášť mnohohдетné rodiny budeme všemožne podporovať. Našou zásadou bude, aby nadanie, schopnosť a nie pôvod bol podmienkou napredovania a uznania. Pevnejšie ako kedysi sme presvedčení o správnosti poznania, že zdrojom zdravého života je, na čistých mravoch založená práca, či už rúk, alebo umu a preto každá poctivá práca bude stáť pod najvyššou štátnou ochranou a to i vtedy, keď možnosť výkonu práce bude zmenšená, alebo znemožnená nezavinenu invaliditou. Slovenské robotníctvo nech je presvedčené,

že nemusí snívať o nijakom takzvanom bolševickom raji, nemusí očakávať spravodlivejší sociálny poriadok od cudzích, lebo sme odhodlaní vybudovať doma sociálny štát vlastný, ktorý bude šťastlivým domovom všetkých Slovákov a teda v plnej miere i nášho robotníctva.

Finančná správa bude sa starať o riadny chod štátneho finančného hospodárenia a túto jej snahu bude podporovať neúprosný boj proti zdražovateľom a nenásytným hmotárom. Tak, ako sme ochotní až do krajnosti vziať do ochrany prácu, práve tak nemilosrdne budeme prenasledovať darebákov, šiberov, ziskožravcov, sabotérov a vykorisťovateľov. *(Výkriky: Tak je!)*

Posledné udalosti hlboko sa dotkli nášho hospodárskeho života. Zapríčinily poruchy, ktoré, keby sa celou energiou neodstraňovali, alebo aspoň nezmiernovali, vyvolaly by následky neželateľné. I v tomto sektore sa ukázaly živly slovenskej pospolitosti a štátu škodlivé a vláda už aj urobila primerané opatrenia na ich odstránenie a bude bdieť, aby sa tieto neobišly, ale aby opravdu slúžily k očisteniu nášho hospodárskeho života. Vieme, že stojíme pred vážnymi problémami, ale primerane k veľkosti úlohy bude i miera energie, ktorú vláda vynaloží na ich zdoľanie. Preto bude treba racionálne organizovať pracovné sily, rozlišovať potrebné od málo, alebo vôbec nepotrebného a podľa toho zaistiť kľudnú cenovú a mzdovú hladinu, aby prvotnými životnými potrebami zaopatrený bol každý, kto je osožným členom pracujúcej pospolitosti nášho štátu.

Roľníctvu, ako koreňu zdravého národa bude venovaná účinná pozornosť. Podobne stav remeselnícky a obchodný nájde ochranu a podporu v mojej vláde. Od všetkých očakávam, že sú si plne vedomí toho, že ich činnosť nie je len ich osobnou existenčnou otázkou, ale dôležitou službou národnému celku. To rovnako platí aj pre veľkovýrobu, ktorá tiež iste chápe, že má slúžiť spravodlivému umožneniu práce a tú spravodlivo odmení.

Pre konsolidačný proces hospodárskeho života dôležitá úloha pripadá slovenským železniciam. Ak kedysi, dnes sa ukazuje význam plynulosti dopravy, a preto i tu budeme musieť vedieť rozlišovať medzi dôležitým a menej dôležitým

tým, či už dopravným úsekom, alebo nákladom. Modrá armáda statočne koná svoje povinnosti v dnešných ťažkých časoch a podobne sa osvedčili aj zamestnanci rezortu poštového. Obom týmto složkám pripadá rýchlo zdolávať časové ťažkosti, čo aj úspešne konajú. To je dôkazom pre presvedčenie, že ich oddanosť prinesie rýchle oživenie prepravy.

Rezort verejných prác volá po zdravom sústreďení všetkých technických síl. Len cieľavedomou racionalizáciou týchto, v dnešných časoch prepotrebných odborných síl možno očakávať jednak sústavné zapojenie celej našej pracovnej kapacity, ako aj pohotovosť, urýchlene zdolať poruchy technického rázu. Preto vláda víta každú zdravú iniciatívu odborníkov s tým, že v ich snahe bude ich všemožne podporovať.

Rezort ministerstva národnej obrany v dnešnej vládnej sústave javí sa nám v novej forme podmienenej potrebami štátu, nakoľko v tomto rezorte mimo armádnych záležitostí sústredená je aj služba štátnej bezpečnosti.

Slovenská branná moc po rozklade musela byť postavená na úplne nový organizačný základ. Prvotné ťažkosti sú už prekonané a je oprávnená nádej, že v krátkom čase predstaví sa nám nová slovenská branná moc ukáznená, technicky vybavená a na príslušnej morálnej výške. Kto zradil, alebo hanebne porušil danú prísahu, nesmie nosiť rovnašotu novej slovenskej armády. Postavenie slovenského vojska po hmotnej stránke bolo už značne a v jeho prospech upravené. Vláda sa postará aj o to, aby v službe za vlasť utrpená škoda príslušníkov, členov brannej moci, primerane bola aj nahradená. Zdá sa nám spravodlivým, keď sa pritom nezabudne na majetok a hodnoty, ktoré patrily nepriateľom nášho štátu. Bezpečnostná složka, v ktorej je zahrnuté žandárstvo, štátna polícia, ústredňa štátnej bezpečnosti a kriminálna ústredňa po stránke organizačnej bola už zaradená do organizačného rámca vojenskej správy a všetky tieto složky v krátkom čase budú už vystupovať pod vojenským velením. Narušené žandárstvo už tiež dostalo nový organizačný základ.

Do sväzku vojenskej správy je začlenená aj Hlinkova garda, ktorá ako složka brannej moci plní úlohy občianskej mi-

licie. Do jej radov patrí dnes výkonom aj slovenská pracovná služba a Hlinkova mládež.

Životným záujmom slovenského národa je, aby úsilie ministerstva národnej obrany pre obnovenie poriadku a branného potenciálu nášho národa bolo pochopené v jeho všetkých složkách. Ide hlavne o obnovenie morálky a prepotrebnej sebadôvery. Vláda úfa, že slovenský národ pochopí význam dnešnej historickej chvíle, keď sa rozhoduje o jeho bytí alebo nebytí. Pevná vôľa a rozhodnutie žiť usporiadaným životom národným bezpodmienečne kladie na prvé miesto pochopenie problémov branných. Ochrana života a majetku, poriadok vo verejnom živote je dnes našou prvotnou povinnosťou. Očakávame, že v týchto ťažkých úlohách celé obyvateľstvo nášho štátu bude bezpečnostným orgánom nápomocné, na druhej strane vláda týmto orgánom poskytne všetku potrebnú starostlivosť.

Hospodársky a sociálny život v našom štáte vyžaduje moderné a reformné osnovy zákonov a opatrení aj v rezorte ministerstva pravosúdia. Tu nás bude viesť snaha zjednodušiť a odborne prestavať celé súdnictvo. Budeme stavať na osvedčených organizačných základoch, ale v každom prípade bude nás viesť zásada životného potenciálu. Nechceme robiť reformy pre reformy. Sudcovský stav musí dosiahnuť svoju bývalú výšku, lebo pevná dôvera v ňom je jedným zo základných pilierov zdravého štátu. Chceme, aby súdnictvo kráčalo na jednej výške s našim národným životom.

Ministerstvo vnútra sústreďí svoju pozornosť zaisteniu pomerom primeranej pružnej administratívy. Jeho úlohou bude najmä administratívne zreorganizovať kraje, postihnuté zásahmi partizánov a zaistiť vhodnými opatreniami úradovanie. Na poli sociálnom bude mať ministerstvo vnútra zvýšené úlohy. Ústredný úrad práce musí zaradiť do chlebobdarnej činnosti pracovné sily, uvoľnené zo sväzku slovenskej armády a so zreteľom na nové pomery zvýšiť sociálnu starostlivosť o pracujúcich vôbec. V tomto smere venuje vláda svoju zvýšenú pozornosť najmä problémom sociálne neistým, otázke rodinných miezd vo forme rodinných prídavkov na deti robotníkov, riadením stavby bytov s hľadiska sociálneho, najmä otázke umožnenia stav-

by vlastných rodinných domov pre robotníctvo a hlavne tiež uzákoneniu povinného budovania sociálnych a hygienických zariadení.

Do tejto sféry spadá aj pomermi nastolená starostlivosť o vojnových utečencov a poškodencov, ktorým bude treba aspoň dočasne nahradiť stratený domov a zaistiť živobytie.

Verejné zdravotníctvo musí vypäť všetky sily k zdolaniu problémov, ktoré nastolíli mimoriadne pomery. Bude treba predovšetkým doplniť osobný stav zdravotného personálu tak, aby tento vedel obstaráť nielen úlohu bežnej zdravotnej služby, ale preventívne i represívne mohol zasiahnuť pri zdolávaní zdravotných následkov vojenských zásahov v bojových pásmach Slovenska. Osobitná starostlivosť sa bude venovať medziinými tiež ochrane matiek a kojencov.

Všetko, čo vláda mieni vykonať, je zamerané pre kratšiu alebo dlhšiu budúcnosť. Tá ale spočíva v našej mládeži a preto chceme, aby naše školstvo znova nerušene plnilo svoje úlohy v duchu slovenskej štátnosti. Dnešná naša situácia v nemalej miere je zavinená ľahkovernými a malovernými jednotlivcami. Národno-kresťanská tradícia musí nájsť svoje zintenzívnenie a bezvýhradné uplatnenie tak u žiactva, ako aj u jeho vychovávateľov. Preto musí byť v tomto smere preskúmaná činnosť každého učiteľa a profesora. Budúcnosť národa žije v našich dielkach a mládeži, a preto za každú cenu musíme ju mať povedomú, slovenskú a kresťanskú. Vláda tu apeluje tiež na naše duchovenstvo, od ktorého očakáva plodnú a pozitívnu činnosť vo vstúpaní a utužovaní mravných hodnôt, zhrnutých v hesle „Za Boha, za národ“.

Živá idea síce vyburcuje v človekovi maximálne vypätie jeho fyzických síl, ale natrvalo sa neobíde bez potrebných hmotných substancií. Preto je otázka zásobovania jednou z najdôležitejších a vláda bude sa snažiť vyriešiť ju pri vynaložení všetkej prisnosti a dôslednosti. Spravodlivé rozdelenie životne dôležitých potravín a tovaru za primeranú cenu určia zákroky vlády. A tu nebude váhať zakročiť so všetkou prisnosťou, či už proti pomýlenému producentovi, alebo chamtivému spotrebiteľovi.

Vieme, že význam a dosah predsavzatí vlády pochopí i naša tlač, rozhlas a propaganda, a preto celou svojou vyspelou organizáciou a pohotovosťou tiež sa zapojí do ozdravovacieho postupu celého nášho verejného života a vynaloží všetko, čo slúži k utuženiu vlády a verejného života vôbec.

Ako som už v mojom prvom prejave jasne vyhlásil, v zahraničnej politike budeme sa dôsledne riadiť zásadami slovensko-nemeckého spojenectva a priateľstva. Toto priateľstvo, ktoré sa osvedčilo pri obnovení našej samostatnej štátnej existencie, ktoré bolo potvrdené od samého začiatku dnešnej svetovej vojny bratstvom zbraní v boji proti spoločnému nepriateľovi, a ktoré práve v dnešných ťažkých chvíľach tak podstatne nám pomáha pri záchrane našej slobody a samostatnosti, naplní nás nezlomným presvedčením, že jedine touto cestou môžeme sa dopracovať k víťazstvu našej slobodnej budúcnosti. Preto vláda bez najmenšieho zaváhania ba s dôslednou vernosťou a vytrvalosťou bude pokračovať v utužovaní slovensko-nemeckého priateľského sväzku a bojového a osudového spoločenstva. *(Poľsky.)*

Devíza návratu k zásadám 14. marca svedčí jasne, že vláda vo vnútropolitickom živote chce pokračovať v budovaní harmonického a čo najlepšieho spolunažívania medzi národom slovenským a nemeckou národnou skupinou. Vieme, že nemecká národná skupina osvedčila sa kladne tak pri vydobytí štátu ako i pri jeho doterajšom budovaní. Považujeme preto nemeckú národnú skupinu za cennú štáto-tvornú složku a chceme jej životné práva v štáte zaistiť. Vedie nás v tomto programe honorovanie kladnej práce a postoja nemeckej národnej skupiny a v nie menšej miere i zdravá ambícia, aby sme v živote nášho štátu otázku spolunažívania národov národnej skupiny vyriešili v duchu moderného novoeuropského chápania. Z tejto poznanej cesty sa vláda nedá odkloniť. Tiež lojalita iných národných skupín bude sa stretať s našim lojálnym chápaním ich potrieb.

Slávny Snem!

Vláda si je vedomá, že bola postavená v týchto ťažkých časoch pred veľkú dejinnú úlohu. Musíme dokázať sebe i svetu,

že slovenský národ má nielen neodcudziteľné právo na slobodu a život vo vlastnom samostatnom štáte, ale že je i schopný svoj štát s úspechom si viesť, sám sebe si vládnuť a utvárať i svoj vlastný osud. Po zákernom prepadnutí nepriateľmi, ktorí sa nevzdali imperialistického úsilia ovládať nás znova, je táto naša úloha tým väčšia a tým významnejšia. No práve posledné udalosti nám odhalily v plnej nahote tak tohoto nepriateľa, ako i ním naverbovaných pomáhačov doma. Vývin obnovenia narušeného poriadku pokračuje zdarne a vyslovujem oprávnené presvedčenie, že Slovensko sa zbaví nepriateľských hord i tam, na tom malom území, ktoré dnes ešte trpí pod ich terorom.

Keď znova pripomínáme, že sme za to vďakou zaviazaní v prvom rade poriadkovým jednotkám nášho veľkého spojenca, ako i všetkým verným slovenským útvaram i jednotlivcom, ktorí nesklamali, vyslovujeme hlboké presvedčenie, že po tomto zbavení sa ozbrojených bánd, slovenský národ na čele s vládou bude schopný zbaviť sa všetkých nepriateľov štátu, ktorí tento štát ohrozovali a ohrožujú politicky, ideologicky a mravne.

Preto keď nám smutné, krvavé udalosti odhalily tú kliku a tie malé vrstvy obyvateľstva, v ktorých Benešov imperialismus nachádzal medzi nami spojencov, ani na okamih nebudeme váhať, aby sme sa ich so všetkou prísnosťou zbavili, alebo ich v zhubnej ich činnosti znemožnili. Preto vláda pristúpi k dôkladnému vyriešeniu otázky židovskej (*potlesky*) a vyriešená bude tiež otázka Čechov na Slovensku. (*Potlesky*.) Je našim najvyšším politickým príkazom, ale i príkazom mravným, aby sme sa v oprávnenej sebaobrane obiatili proti tým, ktorí ohrožujú naše slobodné jestvovanie.

Keď teda na zodpovednosť budeme ťahať tých Slovákov, ktorí zradili, nebudeme váhať ani len chvíľu aby sme české a židovské živly, ktoré sa previnili pri vyvolaní krvavého diela proti slovenskému národu a slovenskému štátu navždy eliminovali z nášho národného prostredia.

Vláda si je vedomá, čím je povinná úlohe zdravého udržania štátu a čím je zaviazaná v týchto rozhodujúcich časoch svojmu národu. Preto keď je odkodlaná táto povinnosť so všetkých svojich síl čo najúspešnejšie vykonať, žiadam slovenský

Snem a súčasne celú našu verejnosť o všemožnú pomoc, aby vláda svoj program mohla úspešne splniť na česť a slávu národa a víťazstvo našej slobody a samostatnosti. Na stráž! (*Potlesky*.)

Podpredseda Dr. **Mederly** (*cengá*):

Prikročíme k rozprave.

K slovu sa prihlásil pán poslanec **Július Stano**.

Dávam mu slovo.

Poslanec **Stano**:

Slávny Snem!

My Slováci sme príslušníci národa, ktorého údelom bolo od nepamäti, že za ťažkých okolností udržoval svoju existenciu. Hoci národ starobyľý, ktorý na tomto území žije dokázateľne od VI. storočia, už v X. storočí stratili sme svoju štátnu samostatnosť a naši predkovia postupne strácali aj vedomie národné. V cudzích službách odcudzovala sa pôvodu svojmu tak učená vrstva, tak i šľachta a na seba odkázaný ľud pomaly už ani nepociťoval za krivdu, že nie jeho príslušníci nad ním vládli, v cudzej reči a v stále väčšom uponižovaní Slovákov. Musela to byť zázračná vnútorná sila rodová a zázračná i pomoc božia, že v tomto ľude v XVIII. storočí bolo ešte duchom vlasteneckým zanietených ľudí, ktorí prišli s heslom, že treba postaviť materinskú reč i medzi Slovákami a v nej ich vzdelávať a dvíhať k povedomiu slovensko-národnému a tým k ľudsky dôstojnému ich postaveniu v radoch iných národov. Bernolák shrňa predpisy reči slovenskej a tým ju uvádza ako reč literárnu. Ale koľko prekážok u samotných vzdelancov slovenských, ktorí si boli zvyklí na cudzie reči! Trvá celých päťdesiat rokov, kým sa vedúce a učené hlasy vtedajšej slovenskej generácie sjednotia na tej samozrejmej axiome, že reč je základom každého národa, jeho života, práv, vzdelania i rozvoja. Povýšením slovenčiny na literárnu reč dostali sa spisovatelia i národovci bližšie k ľudu a tento pomaly nadobúdali vedomia slovenského a tým pričínili sa o celkové zosilnenie pohybu slovenského, lebo veď slovenčina a slovenská literatúra i slovenský národnopolitický pohyb mohol rátať len s podporou zdola, keďže shora boli tu len prekážky. Slovenčina nemala vysokých mecenov, ako iné reči — v kráľovských dvoch, vysokých úradoch, v učených spo-

ločnostiach, v aristokracii a byrokracii. Ťažko si razila cestu do srdca Slovákov, do verejného života, do literatúry, do vedy — horlivosťou a neúnavným idealizmom učiteľov, kňazov, málo početnej slovenskej inteligencie a zriedkavého šľachtica, z ktorých povstali naši prví spisovatelia, básnici, národní buditeľia, ale aj meceni, ohraničených pravda, možností. Za takýchto pomerov zaslúži si uznanie fakt, že i literatúra slovenská vykazovala čulú činnosť, že i ľud vo svojej materčine vzdelanostne postupoval a že Slováci dostali sa i ku konkrétnemu formulovaniu svojich politických snáh, ako o tom svedčia hlavne mikulášske memorandum z roku 1848 a martinské memorandum z roku 1861, kde sa reklamujú práve pre uplatnenie slovenčiny a vyzdvihuje Slovámi obýdlené územie. Po rokoch rozmachu slovenskej národnej myšlienky, pravda, prídu potom časy postupného úpadku, čo sa prejavuje po rakúsko-uhorskom vyrovnaní hlavne zavretím Matice slovenskej, slovenských gymnázií a v sústavnom brzdení a znemožňovaní akéhokoľvek pohybu slovenského či už kultúrneho alebo politického. Nie div, že v prvej svetovej vojne popud pre ľudskejšie utváranie postavenia Slovákov vychádza od Slovákov v cudzine — hlavne v Amerike žijúcich — ktorí v dohodách, ako boli v Moskve, Clevelande a Pittsburgu spísané v rámci útvaru česko-slovenského sa usilovali zaistiť pre budúcnosť radosnejší vývoj pre svojich rodákov v starej vlasti. Tieto dohody upúšťaly od federatívneho usporiadania pomerov dvoch národných celkov a uspokojujú sa s určitým subordinovaným autonomistickým zriadením, zaiste pre menší počet Slovákov, v porovnaní s Čechmi a hádam i pre menšiu predpokladanú schopnosť a menší počet národne vzdelanej a otužilej inteligencie na strane slovenskej. No do Česko-Slovenskej republiky dostali sa Slováci síce s týmito dohodami, i na základe Martinskej deklarácie ale súčasne s veľmi zámernými nástrahami: uprieť Slovákom ich svojský, od českého predať len v mnohom odlišný, národný charakter, ako základ pre dožadovanie sa zásady, že Slováci svoj osud sami a podľa svojských potrieb si chcú spravovať v novom, s Čechmi spoločnom štátnom útvaru. A Slováci čoskoro ukázali sa byť nejednotní v samozrejmom a jedno-

značnom chápaní národnej jednoty slovenskej, z čoho nasledovalo dvadsaťročné zápolenie a dvadsaťročné hatenie, poškodzovanie vývoja tak celého národa tak i slovenských jednotlivcov. 6. október 1938 je víťazstvom slovenskej národnej myšlienky — čiže priznaním sa všetkých Slovákov k pravde, že sme národom samobytným, v rodine iných národov i slavianskych samostatným a teda rovnoprávnym. Na tomto základe priznali sa nám určité konkrétne práva v rámci autonómie Slovenska. Pravda, vývoj národný za posledných 20 rokov v Česko-slovensku bol tak mohutný a mohutnel nielen v danosti väčších možností, ale práve na prekážkach, ktoré sa nám umele stavali do cesty — že stačil upraviť cestu k úplnej samostatnosti slovenskej, keď to vnútorné pomery v Československu a vývoj zahranično-politických udalostí nielen že umožnili, ale priamo nevyhnutným učinili. 14. marca 1939 Snem Slovenskej krajiny — sbor zákonito zvolených zástupcov slovenského obyvateľstva — vyhlásil jednohlasne nezávislý, samostatný slovenský štát a tým dovŕšil historický vývoj jedného dosiaľ málo verejnosti známeho, mnoho osudových trpkostí prekonavšieho, ale húževnatého a usilovného národa.

Slovenský štát znamená pre nás Slovákov nielen splnenie túžob celých generácií slovenských a ich duchovných reprezentantov, ale aj zaujatie postavenia, dôstojného každého samobytného národa, ktorý má právo na vlastný, samostatný štát, v ktorom si svoje osudy sám môže spravovať. Slovenský štát je logickým ukončením politického vývoja slovenského, jeho korunou. Slovenský štát je odmenou Slovákom za mnohostoročné ich utrpenie, za ich vytrvanlivé snaženie dostať sa do radu slobodných národov ako partner i keď skromnejší, ale v zásade rovnocenný.

Slovenský štát povolaným sa stal dokázať dospelosť a životaschopnosť slovenského kmeňa a to i smerom do vlastných radov i smerom k cudzozemskej verejnosti. Slovák ubíjaný bol cez dlhú dobu podceňovaním jeho schopností, hoci veľmi mnohí Slováci zvečnili si meno v iných národoch svojou nadanosťou, prácou i úspechmi. Slovenský človek v svojich zamieraníach národných i politických postrádal istoty a rýznosti, lebo slabá bola

jeho tradícia národná a nemal tradície štátnej. Naučil sa slúžiť iným a zabíjalo ho tvrdenie, že v svojom národnom živote nie je sebestačným, že sa naň a na jeho užšiu vlasť Slovensko, podľa udania iných, len dopláca. S týmito ťažkosťami psychologickými bolo treba samozrejme rátať pri práci, ktorou začala sa budovať slovenská štátnosť po 14. marci 1939.

No slovenský elán všetko premohol. Veľká revolúcia vyhlásenia samostatného štátu slovenského minula sa bez krviprelievania. Národ slovenský — verný svojmu kresťanskému charakteru so spevom na ústach prešiel z Česko-Slovenskej republiky do slovenského štátu; nepomstil sa na svojich odporcoch, ale v duchu národného sjednotenia odpustiac každému, každého zval do štáto-budovateľskej práce. Poukazuje na vysokú politickú i mravnú vyspelosť zodpovedných činiteľov slovenských i ľudu slovenského, že nebolo tu ani 14. marca ani potom chvíle chaotickej. Národ po dosiahnutí víťazstva poriadkom prešiel do každodennej práce. Disciplína ani na okamih nebola nikde porušená.

A — slávny Snem — i cudzozemská verejnosť i naši priatelia a protivníci boli zaiste veľmi zvedaví, ako obстоjíme v samostatnom štáte, veď sa o Slovensku toľko pohovorilo, že je nie sebestačné a na samostatný život uspôsobilé a o Slovákoch toľko bolo rečí, že nemajú ani štátnikov, ani fináčnikov a národohospodárov, vôbec ľudí, potrebných pre vedúce miesta, ale ani smyslu pre štát budujúce a štát udržiujúce povinnosti.

Výsledky polšiestoročného jestvovania slovenského štátu zo základov vyvracajú tieto falšné a zlomyseľné tvrdenia.

Slováci bez ťažkostí zaplnili odchodom zamestnancov českej národnosti uvoľnené miesta v štátnej správe a v štátnych podnikoch, hoci týchto bolo do 20 tisíc a okrem toho urýchlene vybudoval štát nové ústredné úrady, akých sme pred vyhlásením samostatnosti na Slovensku nemali a pre tieto našli sa potrební — schopní — slovenskí ľudia. Administratíva a vedenie štátnych podnikov bezchybne fungovali od samého začiatku a slovenský domáci živel našiel spôsob čoraz intenzívnejšieho uplatnenia aj v hospodárskom odvetví, v bankách, továrňach, obchode a podnikateľstve.

Spoločnou húževnatou a vytrvanlivou prácou všetkých Slovákov a všetkých obyvateľov Slovenska pri pokojných, usporiadaných pomeroch darilo sa novému štátu i pri mimoriadnych vojnových pomeroch až napodiv.

Naše štátne financie — ako prvá podmienka jestvovania a udržania štátu — boly usporiadané a vyvážené. Vďaka rozvážnemu vedeniu našich finančných odborníkov a krajnej sporivosti za vedenie zodpovedných politických činiteľov, ako i discipline daňovníkov vedeli sme svoje štátne potreby zaokryť riadnymi štátnymi príjmami, stačili sme vo veľkej miere i na zaokrytie mimoriadnych i mimoriadne veľkých výdavkov a ostalo i na rozsiahle investičné výdavky, ktoré len v menšej miere musely byť uhradené pôžičkami, hoci sa pôvodne ukazovalo, že na všetky investičné práce budeme si musieť peniaze vypožičať. Štátne výdaje sa samozrejme s roka na rok zvyšovali, ale rástly i štátne príjmy, ako o tom svedčí výkaz skutočných pokladničných príjmov vlastnej štátnej správy, ktoré činily:

v r. 1939	1.550 mil. Ks
v r. 1940	1.927 mil. Ks
v r. 1941	2.432 mil. Ks
v r. 1942	3.305 mil. Ks
v r. 1943	3.959 mil. Ks

Žiada si tu zdôraznenia, že hoci naše štátne rozpočty počítaly vždy s určitým deficitom, tento sa ani v jednom roku nedostavil, keďže príjmy vlastnej štátnej správy boly vždy väčšie ako výdavky. Z týchto príjmov kryly sa aj investície vlastnej štátnej správy, čo za päť rokov činí 2.644 mil. Ks.

Štátny dlh síce vzrástol, ale tento vzrast je vyvážený zahraničnými našimi pohľadávkami a rozsiahlymi užitočnými investíciami.

S konštatovaním usporiadaných štátnych financií úzko súvisí zistenie, že náš hospodársky život v samostatnom štáte za celých päť rokov vyznačuje sa plynulosťou, ba stálym vzostupom. Vďaka doterajšej právnej istote, poriadku, porozumeniu štátnej správy a na druhej strane snaživosti a súladnej spolupráci vedúcich i pracujúcich nielen že sme v hospodárskom sektore vedeli pre obyvateľov Slovenska zaistiť, čo pre výživu nevyhnutne potre-

bujú, ale sme vývozom tovarov, plodín a surovín boli partnerom mnohých štátov, vediať si z cudziny zadovážiť to, čoho sme na Slovensku nemali. A čo je dôležité, Slovensko malo vždy dostatok platobných prostriedkov na krytie svojich potrieb a záväzkov v cudzine, vyplývajúcich z dovozu.

Náš zahraničný obchod mal rok čo rok stúpajúcu tendenciu a celkový obrat (dovoz a vývoz) dáva nám tieto číslce:

obrat teda

v r. 1939	3.755 mil. Ks
v r. 1940 už	6.048 mil. Ks
v r. 1941	6.677 mil. Ks
v r. 1942	9.450 mil. Ks

a v roku 1943 tento obrat dosahuje takmer číslcu desať miliard korún slovenských.

Tu uvedené sumy vo svojom vzostupe zachycujú pravda i stúpanie ceny tovarov a surovín, ale sú výsledkom hlavne zvýšenej kapacity výroby, veď priemysel náš za uplynulých päť rokov sa značne rozšíril. Ministerstvo hospodárstva za tento čas povolilo zriadiť 250 úplne nových podnikov a rozšíriť 80 už jestvujúcich. Priemysel za prvých 5 rokov vykonal na rozšírenie a zdokonalenie výroby investícií okružle za 2 miliardy Ks a samotný štát prevzal záruku na zvýšenie priemyselnej a remeselnej výroby od roku 1941, teda za tri roky, vo výške 250 mil. Ks. Na premyselnú a úspešnú hospodársku politiku slovenského štátu poukazuje i tá okolnosť, že nezamestnaných prakticky už dávno nemáme; dobrá zamestnanosť v priemysle, zintenzívnenie v poľnohospodárstve a veľké investičné práce štátne dávaly každému, kto chcel pracovať, možnosť umiestiť sa a tak počet neumiestených uchádzačov v práci s roka na rok klesal.

Roku 1939 bolo 30.425 nezamestnaných a tento počet 1943 klesol v 4.315 uchádzačov o prácu a naproti tomu počet poistených robotníkov stúpol potešiteľne každoročne a činil:

r. 1939 216 511, r. 1943 tento počet dosiahol čísla 317.879 poistencov.

V poľnohospodárstve sledoval slovenský štát hlavne dve zásady: zvýšiť produkciu a zaistiť rentabilitu poľnohospodárskeho podnikania. Stratou južných krajov slovenských bolo treba zaistiť aspoň z väčšej časti zásobovanie obyvateľstva a roľníka povzbudiť ku práci, takou cenou

produktov, ktorá je rentabilná. Zodpovední činitelia vychádzali tu v ústrety nášmu roľníkovi i keď vojnové pomery a potreba držať cenovú hladinu žiadaly ako od každého, i od roľníka, isté obete. Zato Ministerstvo hospodárstva prišlo s veľmi bohatým investičným programom pre celkové povznesenie hospodárstva slovenského — čo sa prejavilo v rozličných zlepšovacích a zošľachtovacích akciách, umožnením nákupov a i pridelením strojov v poľnohospodárstve, rozsiahlymi melioračnými, regulačnými a zdravotne-stavebnými akciami, na ktoré vydalo sa za päť prvých rokov 486 mil. Ks len v samotnom Ministerstve hospodárstva

Úspechom našej hospodárskej a obchodne-politickej činnosti bolo, že sa zodpovední činitelia vedeli postarať o odstránenie nezamestnanosti, poľahky o zamestnanosť všetkých na prácu súcích obyvateľov, že v potrebnom množstve vedeli zaistiť všetko, čo k nehatnému zásobovaniu a k nezbytnostiam každodenného života sme potrebovali, a to za ceny primerané a dlho bez akéhokoľvek obmedzenia. Tu zvláštne uznanie patrí tým slovenským odborníkom hospodárskym, finančným i diplomatickým, ktorí sa pričínili o vybudovanie a upevnenie našich obchodne-politických stykov s cudzinou, vedeli umiestiť naše produkty a vedeli nám nimi zaistiť dovoz takých tovarov, aké u nás sme nemali.

Tieto priaznivé okolnosti umožnili i to že hospodársko-sociálna úroveň celého obyvateľstva potešiteľne sa dvíhala, náš národný dôchodok rástol neustále a dôkazom celkového hospodárskeho rozvoja je i vzrast vkladov u peňažných ústavov, ktoré na vkladných knižkách a bežných účtoch vykazujú tento vývoj:

v r. 1938 v decembri	4.912 mil. Ks
v r. 1939	4.757 " "
v r. 1940 už	5.574 " "
v r. 1941	6.456 " "
v r. 1942	7.148 " "
v r. 1943	8.102 " "

Zvlášť radostnou kapitolou nášho samostatného života sú rozsiahle investičné stavby, ktoré štát a štátne podniky uskutočnili za prvých päť rokov. Týmto sme jednak umožnili zamestnať desiatitisíce robotníkov a jednak sme svoju vlasť slovenskú po technickej stránke povzniesli. Táto úspešná budovateľská práca doka-

zuje práve, čo všetko možno dosiahnuť, keď si svoje osudy sami spravujeme a keď to, čo potrebujeme, robíme si sami a z vlastných prostriedkov.

Investície vlastnej štátnej správy a štátnych podnikov podľa jednotlivých rokov boli okružle tieto:

v r. 1939	493 mil. Ks
v r. 1940	659 " "
v r. 1941	1.137 " "
v r. 1942	1.393 " "
v r. 1943	1.173 " "

čiže spolu okružle za 5 rokov 4.855 mil. Ks.

Z tejto sumy pripadá: na investície železničné 1737 mil. Ks, na poštové a rozhlasové investície 272 mil. Ks. Na verejné práce 1597 mil. Ks, z čoho civilné letectvo v r. 1939 a 1940 dotované bolo 8 mil. Ks; na vodné stavby vydalo sa 534 mil. Ks, na stavbu ciest a mostov 798 mil. Ks, na stavbu budov pre štátnu správu a na kúpu pozemkov pre tieto stavby 257 mil. Ks. Na celkových investíciách participujú ešte štátne banské a hutnícke závody 39 mil. Ks, Ministerstvo hospodárstva 486 mil. Ks, Štátne lesy a majetky 130 mil. Ks, Štátne kúpele 15 mil. Ks, Poštová sporiteľňa 13 mil. Ks, Tabaková režia 7 mil. Ks. Zbytok pripadá na investičné práce Ministerstva národnej obrany a ostatných štátnych podnikov.

Týmito pozoruhodnými číslami je charakterizovaná tá rozsiahla práca, ktorú slovenský štát konal v prvých piatich rokoch svojej existencie. Dane a poplatky nášho obyvateľstva nestrácaly sa tedy ľahkomyselne, ale obrátené boli zase k zaisteniu pracovných možností a k zveladeniu nášho štátu. Za tieto peniaze zdokonaľovali sme naše dopravníctvo: železnice, cesty, telekomunikačné zariadenia. Vybudovali sme za päť rokov 95 km nových železníc, 113 km druhých koľají, 71 km tratí sme rekonštruovali. Postavili sme 280 km nových hradsých, 138 km sme rekonštruovali a 962 km sme bezprašne upravili. Položili sme 382 km hlavného kábelového vedenia, 118 km okresného kábelu a 11.010 km vzdušného telefónneho vedenia. Naše železnice a poštu i s rozhlasom sme po každej stránke zmodernizovali a ich prevádzku udržiavali vždy na vysokom stupni. Pristúpili sme k elektrizácii našich železníc, čím zaistili sme predpoklady úplne moderného vývoja dopravného na Slovensku. Automatizujeme

našu prevádzku telefónnu a previedli sme celú seriu ďalekopisných strojov. Štát náš za prvých päť rokov veľké sumy venoval na vodné stavby: na budovanie hydrocentrál, reguláciu riek a potokov, na melioráciu a komasáciu pozemkov. Zvlášť budovanie vodných síl, akých máme teraz v stavbe celkom 6, s celkovým max. výkonom 95.000 kW, zaisťuje nám výdatné zdroje elektrickej energie pre elektrizáciu obcí, poľnohospodárskych dvorov, domácností a predovšetkým pre priemysel a v budúcnosti i pre železnice. Ďalšie budovanie vodných diel sa pripravuje jednak štátom, jednak zainteresovanými korporáciami.

Postavili sme celý rad budov pre štátne úrady, školy a vedecké ustanovizne, pre nemocnice, obytné domy pre štátne zamestnanectvo a rodinné domky pre naše hospodársky najslabšie vrstvy. Modernizovali sme naše mestá a dediny vhodnými štátnymi budovami, novými cestami, zavádzaním elektrického osvetlenia, zapojením do poštového a telefónneho styku, budovaním vodovodu a kanalizácie, v čom si nehynúce zásluhy získaly popri štáte i naša samospráva a zimnou akciou aj HSLS. Treba zdôrazniť, že sme za 5 rokov zelektrizovali 460 obcí, poštové doručovanie sme zaviedli za prvých päť rokov do ďalších 482 obcí a 390 osád a na telefónnu sieť sme zapojili nových 271 obcí.

Popri štátnej správe, slávny Snem, predmetom starostlivosti slovenského štátu boli i štátne podniky, ktorých je dnes 16 a z ktorých najdôležitejšie sú železnice, Pošta, Poštová sporiteľňa, Štátne banské a hutnícke závody, Tabaková režia, Štátne lesy a majetky. Po 14. marci bolo treba do slovenských rúk prevziať a slovenskému vedeniu podriaďiť všetky tieto podniky, viesť ich, udržiavať a ďalej primerane budovať. Všetko toto sa stalo v najväčšom poriadku. Ich prevádzka v ničom neutrpela, lebo i keď sa mnohým Slovákom bolo treba vžiť do nových úloh, schopnosť, usilovnosť a elán rýchlo nahradily prípadnú neskúsenosť. Sama verejnosť často musela pochváliť dochvilnosť a čistotu našich železníc, ochotnú službu našej pošty, vynaliezavosť tabakovej rezie, starostlivosť vedenia Štátnych lesov a majetkov o naše sloven-

ské hory — aby som aspoň tie väčšie a dôležitejšie podniky spomenul. Všetky naše podniky takmer ďakujú slovenskému štátu za svoj rozvoj, za svoje zdokonalenie nákladnými investíciami. Slovenské vedenie u mnohých podnikov — menovite u železníc a štátnych banských a hutníckych závodov odstránilo obvyklé deficitné hospodárenie a týmto, ako aj odvodom svojich každoročných prebytkov finančných tieto podniky uľahčili starosť štátnej pokladnici a umožnili čulejšiu investičnú činnosť.

Štátne podniky za prvých 5 rokov do štátnej pokladnice odviedly celkovo okružle 1.975 mil. Ks, a to:

v r. 1939	225 mil. Ks
1940	216 „ „
1941	364 „ „
1942	538 „ „
1943	632 „ „

V sektore kultúrnom a národnom znamená slovenský štát začiatok dosiaľ netušeného rozvoja. Veď len uvážme, že od čias posledných kniežat slovenských v 10. storočí je slovenčina — naša materinská reč — prvý raz zase povýšená na prestol s právom suverenity; je už nielen rečou jednoduchého ľudu, ale i vyučovacou rečou na našich školách, od škôl ľudových po školy vysoké a univerzitu a úradnou rečou štátu. Sprostredkovateľkou literatúry, vedy a kultúry. Slovenský človek nie je viac uponižovaný pre svoj pôvod, nie mu je to viac prekážkou pri uplatnení a nie je viac vystavený pokusom odrodňovacím. Slovák nie je viac druhotriednym, podradným občanom, ale má svoj štát, svoje osudy sám si riadi, svoje veci sám spravuje. Učí sa, vzdeláva, úraduje a konverzuje vo svojej materinskej reči a nemusí sa viac prispôbovať iným, cudzím. Výchovu slovenských detí má dnes na starosti do 11 tisíc slovenských učiteľov na ľudových a meštianskych školách — slovenský štát umožnil poslovenčiť a doplniť rad stredných a odborných škôl. Za maďarskej vlády nemali sme ani jednej strednej alebo odbornej školy a vyučovacou rečou slovenskou, za česko-slovenskej éry boli stredné školy — až na nepatrné výnimky niektorých cirkevných ústavov — len česko-slovenské a dnes máme na Slovensku 46 slovenských gymnázií, 19 slov. učiteľských akadémií a učiteľských ústavov, 15 škôl

priemyselných a odborných, 31 obchodných akadémií a obchodných škôl, 23 škôl odborných pre ženské povolania a 79 škôl učňovských s 206 oddeleniami. Na gymnáziách mali sme v poslednom školskom roku 19.985 žiakov, na učiteľských akadémiách a učiteľských ústavoch 1.868 žiakov, na obchodných akadémiách a školách 5.445 žiakov. Naša univerzita a ostatné vysoké školy v Bratislave mali v poslednom školskom roku do 4.500 slovenských poslucháčov.

Aké to všetko radostné a významné údaje, zvlášť keď uvážime, že do r. 1918 všetci Slováci sme sa učili v cudzej reči, v cudzom duchu a že do prvého prevratu, aký katastrofálne nízky bol počet slovensky citiacich učených Slovákov. Ale čo znamenal slovenský štát i pre slozenie profesorských sborov našich škôl, dovoľte mi uviesť dve porovnania. Na našich stredných školách a učiteľských ústavoch bolo 1. októbra 1938 celkove 932 profesorských síl; z toho bolo len 345 Slovákov a 523 Čechov. Už 31. decembra 1941 bolo zo 780 profesorov 713 Slovákov a len 38 Čechov. Na univerzite bratislavskej bolo v roku 1938 profesorov Slovákov 14 a Čechov 55 popri 20 docentoch Slovákov a 20 docentoch Čechoch; v školskom roku 1942-43 bolo profesorov Slovákov na Slovenskej univerzite 42 a Čechov 14 popri 22 docentoch Slovákov a 4 docentoch českej národnosti.

Popri takomto sústavnom budovaní slovenského školstva poslovenčily sa a dobudovaly sa pomocou štátu aj ostatné kultúrne, vedecké, a umelecké inštitúcie. Jestvujúce ustanovizne a spolky sa netušenou mierou rozmohly a počet ich členov a pracovníkov sa zmnohonásobil. Osvetová a ľudová výchova sa výdatne stará o šírenie vzdelanosti v najširších vrstvách ľudových; časopisy, publikácie, knihy, rozvoj slovenského výtvarného umenia i písomníctva svedčí o veľkej kultúrnej náročnosti nášho obyvateľstva. Jubilejná výstava slovenskej knihy, usporiadaná roku 1943-ho ustaľuje počet za 5 rokov vydaných slovenských kníh na 3.927. knižných jednotiek. Iste je tento počet v skutočnosti väčší, no i tak svedčí o pozoruhodnom výkone národa, ktorému len 25 rokov je dopriate žiť kultúrne slobodne a nehatene. Na slovenské školstvo, kult a osvetové ciele od

roku 1939 do konca 1943 vyplatila sa suma 1.715 mil. Ks. Je to dôkaz, že slovenský štát plným priehľadom poskytuje prostriedky na budovanie a zvelačovanie nášho kultúrneho života.

Slávny Snem! Vybral som niektoré úseky nášho štátneho života, a i keď hovoríte a len tými najvýznačnejšími číslami som komentoval vykonanú päťročnú prácu, máme tu rukolapné dôkazy o životaschopnosti nášho národa, o reálnej opodstatnenosti existencie nášho štátu. Tu uvedená obrovská práca piatich rokov vykonaná bola v mimoriadne ťažkých vojnových pomeroch, keď často chýbali ľudia, chýbal materiál a chýbaly aj peniaze, ktoré sme museli obrátiť na iné potreby, vojnou vyvolané. Chľúbili sme sa svojou prácou, jej výsledkami a usporiadanými — skoro by bolo možno povedať mierovými pomermi.

Na základe našich medzinárodných zaviazaností zúčastnili sme sa našimi skromnými a obmedzenými silami aj na vojne, no vždy sme úfali, že sama príšera vojny nás obide, keďže naša vlasť svojím skromným vojnovým potenciálom nemôže byť nejak zvlášť dôležitým cieľom pre vojuvedúceho nepriateľa a každý o nás vie, že výbojných vojnových aspirácií nemáme, ale pred sebou sme vždy mali a máme to úsilie, aby sme svoj malý a osudom dlho macošsky stíhaný národ a svoj štát zachovali a v ňom rozvinutie našich národných síl pre budúcnosť zaistili.

No i tak nás zastihol úder nepriateľa. Slovensko viac ráz bolo bombardované a tým citeľne poškodené na životoch, majetkoch a cenných zariadeniach.

Ale vojna dotkla sa nás a našej vlasti veľmi citeľne aj s tej strany, odkiaľ sme to najmenej očakávali. Verili sme, že i tie najťažšie časy i prípadný dotyk vojny vydržime aspoň morálne a národne — politicky nepremožení: v skalopevnej jednote celého národa a každého slovenského jedinca. No stalo sa čosi celkom iného. Tvrdosijnej a dlhoročnej agitácií nepriateľov slovenského národa a slovenského štátu podľahli niektorí slovenskí reprezentanti bývalého centralistického režimu a prostredníctvom na Slovensko posadzovaných ruských parašutistov, spojení s komunistickými a marxistickými podzemnými prúdmi, vyvolali na Slovensku občiansku vojnu, ktorá bola umožnená v

histórii národov a štátov neslýchanou zradou štábu vysokých ofícierov slovenskej armády.

Určité časti Slovenska sú od konca augusta tohto roku dejišťom strašnej národnej tragédie. Stavby a technické zariadenia, ktoré sme toľkou láskou a toľkými finančnými obetami budovali a udržiavali — ležia zničené, a to často zásahom vlastných slovenských ľudí. Mestá a obce, príbytky obyvateľov a továrne ležia v ruinách. Ľud pozbavený je pokoja, terorizovaný rozvášnenými mladochmí a najnižšou spodinou na čele s Cigánmi, pred ktorými nie si je životom istý žiaden poriadny človek. Slovák vraždí svojho spolubrata s ukrutnosťou, akú by sme nikdy neboli predpokladali u príslušníkov nášho rodu. Rozvrat sa udomácnil v rodinách, obciach a mestách.

Rozumne uvažujúci ľudia a medzi nimi i mnohí cudzinci, čo nás a náš život i naše pomery poznali, si dávajú otázku, čo sa na Slovensku deje, čomu to má slúžiť, čo je príčinou tohto hotového rútenia sa do priepasti?

Či jesto v histórii ešte takých prípadov, že ľudia rozvrátia chcú svoj vlastný štát, volajú a umožňujú cudzincom, aby ich opanovali a vazalov z nich urobili.

Povoľaní činitelia zaiste nájdu spôsob, aby skutočné pohnútky a príčiny tohoto nesmyselného povstania presne zistili a objasnili okolnosti, ktoré toto povstanie umožnili, so zistením vinníkov, ktorí k tomu dopomohli už či svojou aktívnou účasťou alebo premeškaním potrebných opatrení.

V tejto súvislosti pýta sa urobiť zbežnú prehliadku, čo tento režim urobil za slovenského človeka či tu bolo objektívnych príčin k vzbúre a zrade.

Slovenskému robotníkovi slovenský štát stvoril tisíc možností pre zárobok. Odstránil príšeru nezamestnanosti a slovenský robotník zaistený mal nielen slušnú mzdu, ale slovenský štát zaviedol i rodinnú mzdu s príplatkami na deti. O slovenského robotníka staraly sa nielen rozličné sociálne a zdravotné ustanovizne, ale i zamestnávateľia sami, lebo museli v smysle intencií vlády i v rámci svojich podnikov vyvíjať účinnú starostlivosť o svojich robotníkov. Štát a strana všemožne podporovali stavbu rodinných domkov predovšetkým pre robotníkov a slovenský

štát svojou starostlivosťou o robotníka prevýšil ne jeden štát, ktorý sa honosil menom sociálneho, alebo socialistického štátu.

Slovenský roľník bol podobne predmetom cieľavedomej starostlivosti slovenského štátu. Vojnové pomery v ne jednom ohľade priaznive vplývaly na zlepšenie hmotného postavenia roľníka, i keď zase niekde žiadaly sa aj obeť, hlavne pre snahu udržať ceny a pre potrebu zaistenia zásobovania obyvateľstva väčších miest, továrenských stredísk a chudobnejších krajov. Štát slovenský upevňoval roľnícky stav nielen primeraným počtom odborných škôl, družstevnými a stavovskými organizáciami, ale aj rozličnými zveľaďovacími akciami, reguláciou riek, hlavne potokov, melioráciou pozemkov a zado- vážením veľkého množstva poľnohospo- dárskych strojov.

Pritom štát svojim zákonodarstvom a svojimi opatreniami umožnil v nemalej miere, aby sa pôda z neslovenských rúk dostala do vlastníctva drobných roľníkov. Doteraz 152.000 kat. jutár pôdy prešlo celkove v podobe drobných pridelov do majetku roľníkov a 60.000 kat. jutár do árendy.

Remeselnícky a obchodnícky stav mno- ho získal v slovenskom štáte tým, že slo- venská hospodárska politika zaistila u nás dobrú zamestnanosť obyvateľstva, že od- stránila cudzí živel z tohto odvetvia a že prevádzaly sa rozsiahle investičné práce, pri ktorých slovenskí podnikatelia, slo- venskí remeselníci a obchodníci mohli sa uplatniť.

Slovenská vzdelanostná trieda podob- ne získala mnoho v slovenskom štáte. Uvoľnily sa pre ňu všetky miesta, ktoré Slovensko skytá, prestaly jestvovať pre- kážky, ktoré mal povedomý a svoju ro- du verný inteligent predtým či za Maďar- ska, či v Československu už či v štátnej službe, či v inom verejnom alebo súkrom- nom zamestnaní. Ak slovenský vzdelanec kedysi najtrpkšie niesol uponižujúce po- stavenie svojho národa, tak vo vlastnom štáte práve od neho sa najviac čakalo napnúť všetky sily v upevnení národa a štátu, v plnení povinností a v dokázaní, že Slováč je už dnes natoľko vyspelý, že si svoju národnú i štátnu samostatnosť za- slúži a že je na ňu zrelý. Dnešný sloven-

ský režim hľadel spojiť všetkých Slová- kov dobrej vôle, a to jednak smierlivou politikou, shovievavosťou a vytyčením bo- hatého pracovného programu, ktorý mal povzniesť jednotlivcov, národ i štát a za- pojiť k jeho uskutočneniu všetkých práce- schopných Slovákov. Dnešný slovenský režim si je vedomý toho, že každému sa u nás lepšie darilo než kedykoľvek pred- tým. Ovocie slovenskej práce pripadalo Slovákom samotným a pritom dostalo sa všetkého spravodlivo aj príslušníkom iných národných skupín. Keď sa pozorovala podozrivá chladnota u určitých jednotliv- cov i skupín, vždy sa ešte verilo, že roz- umná úvaha a objektívne hodnotenie sku- točnosti zvíťazí nad zášťou z prehratého ideologického boja. Veď tento režim v láske a bratstve sa vyrovnal s býva- lými svojimi politickými protivníkmi — neublížil im, nevyštváľ ich z nadobudnu- tých pozícií, mnoho ráz umožnil im ďalšie výhodné uplatnenie, a keď mnohí režimu verní ľudia na toto šomrali, bolo treba zdôrazniť, že v tomto postoji vládnych či- niteľov tkvie veľká morálna sila dnešného režimu.

Dlhé trvanie vojny, menlivé vojnové šťastie, hľadanie ospravedlnenia pre kaž- dú eventualitu mnohých pomýľilo a uspô- bibilo pre posluch, schvaľovanie a pod- ľahnutie nepriateľskej propagande.

Medzi týmito našly ohlas výčitky, že sme my Slováci zradili ČSR a Čechov. Kto len trochu sledoval vývoj udalostí posledných rokov a dobu tesne pred vy- puknutím dnešnej vojny, musí vedieť, že smrteľnú ranu utrpela Československá re- publika v Mníchove roku 1938, keď An- gličania, Francúzi, tak ako neskoršie i Sovietske Rusko v závoze nechaly svojho spojenca. Chamberlain vtedy našiel si ospravedlnenie, že zachránil svetový mier. Na seba ponechané Československo, zmenšené teritoriálne a oslabené pomýle- nou politikou Čechov voči ostatným ná- rodným skupinám i voči nám Slovákom, rozpadlo sa pod tlakom svetových udalo- stí na časti, z ktorých sa skladalo. Každý sa zachraňoval ako bolo možné za daných okolností. I my Slováci boli sme šťastní, že sme sa vyhli nástrahám na naše roz- delenie a všetci bez rozdielu sme boli vtedy povďační veľkej Nemeckej ríši, že sa nás malých, slabých a neznámych ujala

a že sme si zachránili, čo sa dalo a vo vlastnom štáte začali si svoje osudy sami riadiť. (*Potlesky.*)

Spojenectvo s Angličanmi, Francúzmi alebo Rusmi bolo však vtedy nelogické, ale už i preto nemožné, lebo oni opustili svojho spojenca: Československo. Ale voči Čechom sme sa ani ináč neprehráli — veď i keď nás mnohí opustili, nikomu sa ani vlas na hlave neskrivil, mnohí tu zostali medzi nami a dôvod veru mnoho ráz ani nebol ten, ako by sme si bez nich naskrze nevedeli poradiť, ale ako Slaviani nechceli sme ich vypudiť od nás do krajov, kde pomery pre nich boli podstatne nepriaznivejšie, než u nás. Mnohí sa nám, žiaľbohu, za túto našu dobrotu zle odplatili a sú vedúcimi partizánskeho hnutia tak, ako židia vedú hrozný pohon proti nevinným Slovákom za odplatu, že sme im mnohým život zachránili na Slovensku.

Propagovať by chceli niektorí pomýlenci u nás sovietafilitvo a vyhadzujú na oči dnešným vládnym predstaviteľom, že reprezentujú neslovanskú politiku. Keď chcem byť pevným Slavianom, musím vyhovovať prvej, kardinálnej požiadavke; predovšetkým mám milovať svoj vlastný národ a svoj vlastný štát.

Nemusíme skúmať, akí sú to Slaviani a Slováci, ktorí svoj štát poškodzujú, ničia a rozvracajú, ktorí svoj štát sľubujú priniesť iným za korisť. I keď nám bol ruský národ už tradične tak blízky a sympatický, ale čo má ruského dnešný sovietsky režim? Čo nám môžu priniesť soviety, toho hroznú ukážku vidíme v partizánmi opanovaných krajoch. A ako nacionalisti a kresťania otvorene sa musíme osvedčiť, že bolševizmus je nie ideológiou, s ktorou by sme mohli súhlasiť, metódy bolševizmu sú nám vo svojej krutosti a bezohľadnosti neprijateľné, a i s hľadiska sociálneho vláda bolševizmu by znamenala pre nás všetkých milový krok dozadu. Starost o pracujúceho človeka — už či manuálne alebo duševne zamestnaného — dostatočne vykonával slovenský štát svojimi zákonmi, nariadeniami a opatreniami.

Štve sa proti dnešnému režimu i pre jestvujúcu slovensko-nemeckú spoluprácu a náš kladný pomer k Nemeckej ríši. Spomenuté bolo už, že keď v širšej Európe nemali sme priateľa, ktorý by sa nás bol ujal, keď sa nás zriekli bývalí spojenci Česko-

slovenska, vtedy našli sme ochrany u Nemeckej ríše. Vďaka tomuto fakt, žili sme pokojne poľšiestu roku. Vzmáhali sme sa, ako to vysvitá z prv uvedených číselných dát, budovali sme si svoj štát a naša účasť vo vojne i keď si vyžadovala obeti ľudských i hmotných, bola pomerne mierna. Objektívne nám treba priznať, že Nemecká ríša nám ochotne pomáhala nie v búraní ale v budovaní Slovenska. Ako náš najsilnejší obchodný partner mal na vývoj slovenského hospodárstva blahodarný vplyv a ako náš spojenec často dával podnet k riešeniu mnohých aktuálnych i páčivých problémov. Na vedeckom a kultúrnom poli ochotne nám pomáhal; v sociálnej starostlivosti o pracujúceho človeka často bol vzorom i pre naše podnikania a bez jeho podnetu a pomoci ťažko by sme sa boli dostali pri našej povahe k riešeniu židovskej otázky. Netvrdím, že by v pomere slovensko-nemeckom neboly sa kde-tu vyskytly ťažkosti, nedorozumenia, chyby alebo prekážky rázu psychologického a osobného, ale zato treba zdôrazniť s veľkým uznaním, že do našich vnútorných záležitostí — keď naše domáce pomery lepšie poznali — nezasahovali a i po stránke politickej voľne nám umožnili pracovať, v našich ustálených organizáciách a nikdy sme neboli nútení obmedzovať alebo zatajovať svoje slovenské smýšľanie a svoju slovanskú príslušnosť. Je prirodzené, že priateľstvo čestných ľudí, osvedčené v časoch dobrých, musí sa dokázať i za okolností ťažkých. Toto platí i pre náš pomer k Nemcom. Nemecký národ prežíva rozhodujúce dni a chvíle — keď im nie sme v stave prispieť pomocou, ale zradíť ich nesmieme. Kto vojnu prehrá, ale česť si zachová je pod zorným uhľom budúcnosti lepšie na to, ako kto zapredaním cti získa pochybné víťazstvo. My Slováci patrime do skupiny tých malých národov, ktorých najtúžobnejším želaním je trvalý mier a úprimné vyrovnanie záujmov tých silnejších partnerov, ktorí aj malé štáty nútia v svojom zápojení do boja — či tieto majú pre to chuť a príčinu, alebo nie. Musíme byť o tom pevne presvedčení, že vedúce hlavy nemeckého národa jasne posudzujú dnešnú vojnovú situáciu, svoje vojnové možnosti, vojnový potenciál a budúce vyvojové eventuality a že keby tu nebolo dosť dôvodov pre aspoň na polovicu vyrovnané

smierenie dnešných vojnových protivníkov, žeby iste zastavili prinášanie toľkých obetí ľudských a hmotných svojho národa a s nimi somknutých spojencov.

Slávny Snem! Keď dnes vidíme, ako sa na našom území srážajú cudzie záujmy — české i sovietske, tým väčšou láskou máme prilnúť k svojmu slovenskému štátu, ktorý nám zaistil po celých päť a pol rokov pokoj, zamestnanie, ochranu rodín našich i majetkov a všestranný rozvoj osobný i štátny. Slovák by nemal mnoho rozmyšľať pri otázke, či naším vodcom a predstaviteľom má byť Tiso, alebo Beneš a Stalin. Húževnate sa pridržavame politickej i národnej slobody a svojho slovenského štátu, veď je on vyvrcholením nášho dejinného vývoja a na svoj štát i keď malý národ, ale máme plné právo. Nechceme zo Slovenska sovietsku guberniu a ak by sa po vojne pripravovať mala federácia štátov, nuž vtedy zainteresovaní činitelia ináč musia hovoriť, než sa o nás v londýnskom rozhlase hovorí a musia nájsť cestu pre dohodu u zodpovedných činiteľov slovenských, ktorým je zákonite zvolený snem, slovenská vláda a slovenský prezident. Slovenský národ však nechvejne sa pridrižiava nadobudnutých práv, svojej štátnosti a svojej suverenity. V styčnom bode rasy slavianskej, germánskej a maďarskej pravda nanajvýš opodstatnený by bol neutrálny, samostatný slovenský štát ako východné Švajčiarsko. Slovenský národ úpel v porobe dosť dlho, aby si zaslúžil lepšej budúcnosti a ochranu celého kultúrneho západu pred znásilnením a novým ujarmením.

Slávny snem! Dnešné pomery na našom Slovensku musia nás poučiť, ako pre budúcnosť znemožniť zopakovanie prevedenia takého komplotu, aký vypukol koncom augusta. Analýza chýb a viny musia poslúžiť k náprave. Ale i to si musíme uvedomiť všetci, že slobodu treba si vedieť ochrániť činom a keď treba i obeťami. Od iných čakať, aby nás chránili je nielen smutné ale i nedôstojné. Je tragické, že armáda, ktorú sme takou láskou obsypávali a toľko sa na ňu spoliehali v udržaní vnútorného poriadku, stala sa nástrojom práve proti slovenským ľuďom a prepožičala sa do služieb protislovenských. Je žalostné uvedomiť si, že pomýlený Slovák číha na život takých príslušníkov národa nášho, ktorí za svoj národ

a štát pracovali, zaň sa bezzistne exponovali a nikdy nikomu nič zlého neurobili. Mnoho takýchto národovcov slovenských prekonalo martýrium utrpenia, a martýrium smrti. Ich pamiatka nesmie vymiznúť z dejín nášho národa a nás musí primäť k čím užšiemu sjednoteniu a až k samožerťvte vypiatej práci pre národ, štát a budúcnosť. Odložil musíme všetci všetko čo nás doteraz delilo, pomáhať musíme jeden druhému a predovšetkým škodu utrpivším a najsť spôsob pre čím skoršie zaistenie pokoja a poriadku, ktoré po skúsenostiach dnešných dní zaiste si všetci budeme viac vážiť.

Je tu príležitosť, aby verní synovia národa sdružili sa k ochrane svojich rodín, svojho národa a činmi dokázali svoje národné ctenie, prispejúc k znemožneniu ďalšieho vraždenia nevinných ľudí a ničenia majetkov často tých najchudobnejších vrstiev.

Slávny snem! Vláda, ktorú pán prezident republiky 5. septembra vymenoval, má pred sebou ťažkú úlohu. Predseda tejto vlády Dr. Štefan Tiso žiada o našu pomoc a o pomoc a dôveru celého národa. Vynasnažme sa všetci, aby sme svojím správaním sa, svojou prácou i obeťami všemožne podporovali úsilie vlády v zaistení pokoja, poriadku, aby sme pomáhali sotrieť slzy tým, čo za svoj národ, za svoje politické i náboženské presvedčenie priniesli obeť utrpenia, života a majetkov, aby sme pomáhali chrániť rodiny, deti, ženy — zákerne napadnuté a pomáhali odstraňovať škody, ktoré utrpely naše mestá a dediny.

V mene poslancov Hlinkovej slovenskej ľudovej strany a v mene všetkých statočných Slovákov pána predsedu vlády o našej ochote, pomoci, dôvere a obetavosti ubezpečujem. Prosím Boha všemohúceho, aby jemu a jeho vláde neodoprel potrebnej sily, pomoci, milosti a aby Boh ochraňoval náš národ a vyviedol ho z týchto ťažkých čias v duchu, presvedčení a odhodlanosti upevnený a národne obrodený a sjednotený — do šťastlivej budúcnosti. Na stráž! (*Potlesky.*)

Podpredseda Dr. Mederly (*cenga*):

K slovu sa prihlásil ešte pán poslanec Alojz Macek.

Dávam mu slovo:

Poslanec **Macek:**

Slávny Snem!

Slová predrečníka nás naplňujú seba-vedomím, takže nevieme pochopiť, ako je to možné, že dnes náš národ, ktorý dokázal toľkú životaschopnosť, sa zmieta v takých hrozných bolastiach. Investovali sme mnoho do hmoty, bohužiaľ tieto investície v mnohých prípadoch sa staly problematickými.

Dnešná slovenská mláď vyrástla v ovzduší vlastnej slovenskej štátnosti. Požívala plody slobody v najširších rozmeroch. Je vďačná všetkým tým, ktorí umožnili, aby dnešná slovenská mláď mohla tak žiť ako žila. Neskúsila tlak a terorizovanie neslovenských režimov minulosti a temer dnes neverí a ani si nevie predstaviť, že ešte nedávno boli Slováci odkázaní na milosť a nemilosť vládnucich Neslovákov. Náš absolvent akejkoľvek školy si dá dnes záležať pri výbere miesta, kým ešte my, čo sme hľadali existenciu za Česko-Slovenskej republiky, vzali sme, čo sa nám trafilo. Dnešný absolvent školy nevie si predstaviť nijaké obmedzenia možnosti života. Že ich niet, ďakujeme obnovenému slovenskému štátu. Dnešné mladé pokolenie si už nevie predstaviť život bez slovenského štátu. Túži po dobrách, ktoré dáva prirodzené právo Bohom dané človeku i národu a ktoré nám zabezpečil len slovenský štát. Teda mladí Slováci sú prakticky fanatikmi slovenskej štátnosti. Szili sa so slovenskou štátnosťou a nevedia si predstaviť život bez slovenského štátu a mimo slovenského štátu. Tak je to jedine správne. Jedine v slovenskom štáte máme zabezpečenú primeranú svoju národnú domácnosť a nikde inde.

Svojho času Vodca a prezident Republiky Dr. Jozef Tiso zdôraznil splynutie slovenskej osobnosti s ideou slovenskej štátnosti. To nie je šovinizmus, ako nám niektorí začali vytýkať. To je prejav zdravia osobnosti jednotlivca i osobnosti národa. Kto by sa chcel prispôsobovať, kto by chcel vyčkávacie stanovisko zaujímať, kto by chcel ponechať všetko tzv. samovoľnému vývoju, kto nezasahuje dnes rázne, ale zostáva v ľahostajnosti a nečinnosti, zrádza národ a so zradcami treba nekompromisne robiť poriadok. Kto akokoľvek ohrozuje život Slovákov, je vredom na národnom tele a vred treba vyrezať. Mladí Slováci volajú a chcú: „Tu musí byť

slovenský štát!“ Nik z nás nemá právo slovenský štát rúcať. Bohužiaľ, že si musíme otvorene priznať, keď chodíme s otvorenými očami, že sme museli nájsť slabé duše maloverných, ktorí váhajú a sú naplnení defetizmom. Môžu sa osvedčiť ako cdborníci, ale pri vedení na všetkých dôležitých miestach musia stáť, robiť nekompromisní Slováci. Všetci musíme šíriť optimizmus, posilňovať národné a štátotvorné uvedomenie všetkými duchovnými i hmotnými prostriedkami, aby sa každý z nás dnes rozhodol k činom za slovenský štát. Kto neverí v slovenskú štátnosť, vopred sa vzdáva. A preto musíme dnes navrhnúť: Viera znamená päťdesiat percent úspechu, nedôvera však znamená na päťdesiat percent hanebnú kapituláciu vopred.

Slávny Snem!

Dnes musíme byť vďační tým, ktorí spolupracovali na obnovení slovenskej štátnosti a ktorí v minulosti priniesli obeť, obeť zdravia, schopností, peňazi i životov, ktorí vytvorili predpoklady pre jestvovanie a stoja celým svojím životom za slovenským štátom. Musíme byť vďační najmä Vodcovi veľkonemeckého národa Adolfovi Hitlerovi. Musíme otvorene povedať, že kým Vodca veľkonemeckého národa uznal prirodzené práva slovenského národa na vlastný život vo vlastnom štáte a pomohol slovenskému národu štát vybudovať, zatiaľ tí, ktorí sa vydávajú za našich bratov, nám štát rúcajú, slovenskej existencie ničia, budúcnosť slovenskej mládeže v slovenskom štáte v koreňoch ubíjajú. Keď aj mladí vedia pochopiť váhavosť mnohých starých alebo vyčkávacie stanovisko starých, odchovancov to minulých režimov, a ich ideológiu, nemôžu pripustiť, aby váhavosť, systém alibizmu a pasívne vyčkávanie sa vniesly do radov mladých Slovákov. Preto bezohľadne žiadame od každého Slováka, aby stál za slovenskou štátnosťou, aby žil a mrel za slovenskú štátnosť. Kto v tomto nie je s nami, proti nám je.

Mimoriadnou vďakou sme zaviazaní, najmä obyvatelia oslobodených krajov, očisťovacím jednotkám nemeckej brannej moci a dnes môžeme vďaka Bohu povedať pomaly už i našim slovenským jednotkám, ktoré sa zapojily do očisťovacích akcií. Odsudzujeme barbarské pôsobenie bolševických a zboľševizovaných hord, nepriateľov to slovenského národa. Odsudzujeme

me vážavosť, chceme otvorenosť, jasnosť v každom čine. Fanaticky stojíme za slovenskou štátnosťou, čakáme a žiadame starostlivú a dôkladnú očistu vo verejnom živote a zistenie i tých tajných a tichých spoluvinníkov. *(Potlesky.)* Žiadame, aby s nevernými bol urobený nekompromisne poriadok.

V spojeneckej spolupráci s veľkoneemeckým národom, v jednote, disciplíne a spolupráci všetkých Slovákov, pod vedením Vodcu a prezidenta Republiky slovenský štát si musíme brániť a ubrániť. Slovenská mládež chce žiť a chce, aby slovenský národ večne žil vo vlastnom slovenskom štáte. Na stráž! *(Potlesky.)*

Podpredseda Dr. Mederly *(cengá)*:

Viac rečníkov sa neprihlásilo, vyhlasujem preto rozpravu za skončenú.

Rozprava o vládnom vyhlásení v smysle § 51 Rokovacieho poriadku sa končí hlasovaním o tom, či Snem schvaľuje vyhlásenie vlády alebo nie.

Prikročíme preto k hlasovaniu o vládnom vyhlásení.

Kto súhlasí s vládnyim vyhlásením, tak ako bolo prednesené, nech zdvihne ruku. *(Deje sa.)*

Zisťujem, že Snem prijal vládne vyhlásenie.

Podpredseda Dr. Mederly *(cengá)*:

Rokovanie prerušujem na 5 minút. *(Po uplynutí 5 minút.)*

Podpredseda Dr. Mederly *(cengá)*:

Pokračujeme v našom rokovaní.

Začneme rokovať o 1. bode programu, ktorým je:

1. Zpráva národohospodárskeho výboru o vládnom návrhu zákona o štatistike zahraničného obchodu.

Zpravodajcom je pán poslanec Štefan **Beniak**.

Dávam mu slovo.

Zpravodajca **Beniak**:

Slávny Snem!

Štatistika hrá veľmi dôležitú úlohu v národnom hospodárstve. Preto je potrebné, aby predpisy o štatistike umožnili ľahko a presne zistiť i spracovať všetky pre štatistiku dôležité údaje.

Štatistika o zahraničnom obchode je zvlášť dôležitá. Až doteraz prevádzala sa

táto podľa viacerých predpisov. Množstvo týchto predpisov zaťažovalo prehľad a bolo na úkor jednotnosti v jednotlivých oblastiach štatistiky.

Z uvedených dôvodov s radosťou možno vítať, že vláda predložila osnovu, v ktorej všetky predpisy o štatistike zahraničného obchodu shrňuje a zároveň aj terajším pomerom primerane prispôsobuje jednotnou zákonnou úpravou.

Výbor pri prerokovaní jednotlivých ustanovení predloženej osnovy prejavil s nimi po meritórnej stránke súhlas a schválil aj celkovú systematiku osnovy. Zmeny, ktoré výbor uskutočnil, sú jednak čiste formálnej povahy, jednak slúžia len presnejšiemu vyjadreniu myšlienky, tvoriacej základ dotyčnej normy.

Predložená osnova bude zaiste cenným prínosom nášho zákonodarstva a preto ho národohospodársky výbor odporúča Snemu na uzákonenie. *(Potlesky.)*

Podpredseda Dr. Mederly *(cengá)*:

K slovu sa nikto neprihlásil, preto rozprava nebude.

Nasleduje hlasovanie.

Budeme hlasovať o osnove zákona o štatistike zahraničného obchodu.

Zisťujem, že Snem je schopný sa usnašať.

Osnova má šesť dielov, 32 paragrafy, prílohu, nadpis a úvodnú formulu.

Pozmeňovacích návrhov niet, dám preto hlasovať o celej osnove naraz podľa zprávy výborovej.

Sú návrhy na opravy alebo zmeny textu?

Zpravodajca **Beniak**: Nie sú.

Podpredseda Dr. Mederly:

Zmeny nie sú.

Kto súhlasí s osnovou, to jest s jej šesť dielmi, 32 paragrafmi, prílohou, nadpisom a úvodnou formulou podľa zprávy výborovej, nech zdvihne ruku.

(Deje sa.)

Zisťujem, že Snem prijal osnovu zákona podľa zprávy výborovej.

Podpredseda Dr. Mederly *(cengá)*:

Týmto je vybavený 1. bod programu. Nasleduje 2. bod, ktorým je:

2. Zpráva ústavnoprávneho výboru o vládnom návrhu zákona o vnútroštátnej účinnosti a vykonaní Smluvy medzi Slovenskou republikou a Maďarským kráľovstvom vo veci sociálneho poistenia.

Zpravodajcom je pán poslanec Dr. Vojtech Tvrdý.

Dávam mu slovo.

Zpravodajca Dr. Tvrdý:

Slávny Snem!

Smluva uzavretá medzi Slovenskou republikou a Maďarskom o otázkach sociálneho poistenia znamená ďalší krok v sústavnom a plánovitom vybudovaní resp. upevnení našich medzinárodných stykov so susednými štátmi. Smluva podrobnými ustanoveniami pamätá na právnu úpravu všetkých otázok, súvisiacich so sociálnym poistením s hľadiska obojstranného záujmu smluvných štátov.

Priznať Smluve vnútroštátnu účinnosť vo forme zákona je potrebné najmä so zreteľom na ustanovenia čl. 30, 35 a 36, nakoľko tieto ustanovenia menia a dopĺňujú platné zákonné normy nášho právneho poriadku. Ide tu najmä o zmenu, resp. doplnenie zákonných predpisov zo samotnej oblasti sociálneho poisťovníctva, ale súčasne aj predpisov upravujúcich súdne pokračovanie sporové, exekučné, konkurzné a vyrovnávacie. Potreba § 1 navrhovaného zákona o priznaní vnútroštátnej účinnosti vyplýva zo zásad, vyslovených v § 24 písm. g) a v § 67 ods. 1 Ústavy.

Ustanovenia § 2, ktoré vyslovujú vykonateľnosť platobných výmerov nositeľov maďarského sociálneho poistenia na území Slovenskej republiky, súvisia s vykonaním čl. 35 Smluvy. Bez týchto zákonných ustanovení nebolo by totiž možné na základe citovaného článku exekvovať pohľadávky, vyplývajúce zo sociálneho poistenia, v prospech takého nositeľa sociálneho poistenia, ktorý má sídlo na území druhého štátu, hoci dlžník býva na území nášho štátu a hoci exekvovanie výmeru patrí v takýchto prípadoch podľa Smluvy do pôsobnosti našich vrchností. Exekvovanie uvedených výmerov má sa diať u nás — v súlade s naším platným právnym poriadkom — exekúciou súdnu. Osobitne vysloviť túto zásadu je potrebné preto, lebo podľa právneho poriadku, platného v druhom smluvnom štáte, totiž v Maďarsku, vykonávajú sa výmery nositeľov so-

ciálneho poistenia exekúciou administratívnu.

Ústavnoprávny výbor odporúča osnovu Snemu na uzákonenie. *(Potlesky.)*

Podpredseda Dr. Mederly *(cengá)*:

K slovu sa nikto neprihlásil, preto rozprava nebude.

Nasleduje hlasovanie.

Budeme hlasovať o osnove zákona o vnútroštátnej účinnosti a vykonaní Smluvy medzi Slovenskou republikou a Maďarským kráľovstvom vo veci sociálneho poistenia.

Zisťujem, že Snem je schopný sa usnášať.

Osnova má 3 paragrafy, nadpis a úvodnú formulu.

Pozmeňovacích návrhov niet, dám preto hlasovať o celej osnove naraz podľa zprávy výborovej.

Sú návrhy na opravy alebo zmeny textu?

Zpravodajca Dr. Tvrdý: Nie sú.

Podpredseda Dr. Mederly:

Zmeny nie sú.

Kto súhlasí s osnovou, to jest s jej 3 paragrafmi, nadpisom a úvodnou formulou podľa zprávy výborovej, nech zdvihne ruku.

(Deje sa.)

Zisťujem, že Snem prijal osnovu zákona podľa zprávy výborovej.

Podpredseda Dr. Mederly *(cengá)*:

Týmto je vybavený 2. bod programu. Nasleduje 3. bod, ktorým je:

3. Zpráva ústavnoprávneho výboru o vládnom návrhu zákona o odklade exekúcií vyprázdnením bytu.

Zpravodajcom je pán poslanec Dr. Vojtech Tvrdý.

Dávam mu slovo.

Zpravodajca Dr. Tvrdý:

Slávny Snem!

Bytová kríza, ktorá za posledných rokov — najmä v hlavnom meste a vo väčších hospodárskych strediskách — stále nadobúda väčších rozmerov, dávala už aj doteraz podnet k tomu, aby naše zákonodarstvo novými normami a opätovne zasiahlo do právneho pomeru medzi prenajímateľom bytu a nájomníkom. Všetky tieto normatívne úpravy boli usmerňované

účelom: zmierniť bytovú krízu a zamedziť v rámci možnosti škodlivé následky, hroziace sociálne slabým jednotlivcom i rodinám následkom výpovede z ich doterajších bytov.

Skúsenosti ukázaly, že normatívne opatrenia o rozšírenej ochrane nájomníkov, ako aj ostatné zákonné ustanovenia na zmiernenie bytovej krízy v značnej miere zlepšili doterajší stav. Medzera v platnej právnej ochrane nájomníkov prejavuje sa ale hlavne v tom, že zákon č. 45/1928 Sb. z. a n. o odklade exekučného vyprázdnenia prenajatých bytov, ktorého účinnosť bola viac ráz predĺžená, poskytuje ochranu iba tým nájomníkom, na ktorých sa vzťahuje zákon o ochrane nájomníkov. Nové zákonné predpisy túto ochranu ešte aj v ďalších smeroch podstatne zúžily, takže so zreteľom na terajšie neblahé bytové pomery javí sa rozhodne potreba v danom smere ochranu primerane rozšíriť a odôvodneným sociálnym požiadavkám prispôbiť. Tým je práve opodstatnená potreba predloženého návrhu zákona, ktorý otázku odkladu súdneho vyprázdnenia bytov rieši na základe značne širšom ako doteraz platné ustanovenia, nakoľko takýto odklad zásadne pripúšťa u všetkých bytov — bez ohľadu na to, či sú chránené zákonom na ochranu nájomníkov alebo nie — na druhej strane ale primeranými obmedzeniami sa stará aj o to, aby odklady sa pripúšťali len tam, kde to okolnosti skutočne odôvodňujú a aby odklady neznamenal neznesiteľné bremeno pre prenajímateľa.

Výbor uznal potrebu navrhovaného zá-

kona a vykonal na osnove zmeny tak, ako sú vyčlenené v zpráve výboru č. 970 a odporúča predložený návrh zákona na uzákonenie. *(Potlesky.)*

Podpredseda Dr. Mederly *(cengá)*:

K slovu sa nikto neprihlásil, preto rozprava nebude.

Nasleduje hlasovanie.

Budeme hlasovať o osnove zákona o odklade exekúcií vyprázdnením bytu.

Zisťujem, že Snem je schopný sa usnášať.

Osnova má 11 paragrafov, nadpis a úvodnú formulu.

Pozmeňovacích návrhov niet, dám preto hlasovať o celej osnove naraz podľa zprávy výborovej.

Sú návrhy na opravy alebo zmeny textu?

Zpravodajca Dr. Tvrďý: Nie sú.

Podpredseda Dr. Mederly:

Zmeny nie sú.

Kto súhlasí s osnovou, to jest s jej 11 paragrafmi, nadpisom a úvodnou formulou podľa zprávy výborovej, nech zdvihne ruku.

(Deje sa.)

Zisťujem, že Snem prijal osnovu zákona podľa zprávy výborovej.

Podpredseda Dr. Mederly *(cengá)*:

Týmto je program dnešného zasadnutia včerpaný.

Oznamujem, že najbližšie zasadnutie Snemu svolám písomne.

Zaključujem zasadnutie.

(Koniec zasadnutia o 18. hod. 18. min.)